

MMS*

Madách, Mikszáth soros**

(kísérlet értékelésre)

Nincs a Palócföldön precízebb forma az idő mérésére, rögzítésére, mint a kétévente kiírt Madách- és Mikszáth-pályázat, amely az utóbbi időben – némi allúzióval – páratlan évekre esik. Páratlan ez az idei év is. Pontosabban a díj átadásának éve. A Mikszáth-pályázatra összesen kétszázharminchárman neveztek, a Madách-pályázatra több mint negyvenen. A Magyarországon élő alkotók írásain túl érkeztek munkák a környező országok magyarlakta területeiről, ugyanakkor többek között Angliából, Németországból és az Egyesült Államokból is. A sor, nagy örömmünkre, hosszú, a pályázaton résztvevők száma páratlan. A számol, önmagukért beszélnek. Különösen akkor beszédes a résztvevők nagy száma, ha figyelembe vesszük, hogy 2008-ban az első *Palócföld*-lapszám áprilisban jelent meg, így – a kései kezdés okán – a *Palócföld* és a partner médiumok a megszokottnál rövidebb ideig tudták közzétenni a kiírást.

Persze innen szép nyerni, mind a pályázóknak, mind a szerkesztőségünknek, nemkülönben a lap fenntartójának és a pályázati díjak mecénásának (Nógrád Megye Önkormányzatának), a különdíjak adományozóinak (Balassagyarmat és Salgótarján Városnak), illetve a díjak átadását biztosító Madách-ünnepség szervezőinek, akik segítségével kétévente lehetőség nyílik az alkotói és tudományos munka méltatására. A 2009-es Madách- és Mikszáth-pályázat legnagyobb változása, hogy a pályázati kiírás módosult. A *Palócföld* – ahogy ez 2008 áprilisa óta talán nyilvánvalóvá vált – szereti az izgalmas helyzeteket, kihívásokat. A pályázat jeligés lett, pontosabban visszatért a korábbi hagyományokhoz, többek között abban a tekintetben is, hogy az elbírálást a szerkesztőség magára vállalta. Ennek legfőbb előnye az, hogy ily módon rugalmasan tudunk válaszolni a beérkezett művekkel kapcsolatos kérdésekre, másrészt fontosnak tartjuk, hogy az arra méltó szövegek a folyóirattal is megtalálják a közös hangot, kontextust.

Szükséges megemlítenünk azt a tendenciát, törekvést, amely alapján próbáltunk ebben a közel háromszáz pályamunkát összefoglaló halmazban egyfajta perspektívát keresni. Olyan értékrendet igyekeztünk kialakítani, amellyel nem lépjük át azt a hagyományt, tradíciót, amely Madách és Mikszáth nevét jellemzi; ugyanakkor illeszkedik a *Palócföld* arculatába, azaz képes dialógust találni a kortárs irodalmi kánonnal, hanggal és nyelvezettel. Fontos tapasztalat az irodalom és valamennyi művészeti ág esetében, hogy az idő nem áll meg. Nem őrizgethetjük, vigyázhatjuk, nem ügyelhetünk egyfolytában rá: a madáchi, mikszáthi stíl adott, megvan, megíratott.

* MMS-ben mobiltelefonon képet, hangot, videót és szöveget tartalmazó üzenetet küldhet.

** A díjátadáson elhangzott szöveg írott, szerkesztett, bővített változata, mutációja.

Nem kell azt élesztgetni, nyelvezetét imitálni, hisz tudjuk jól: náluk ezt senki nem tudná jobban. Épp ezért szép feladat erre a felhívásra jelentkezni, megpróbálni a két pont – a tradíció és az aktuális, érvényes megszólalás között – valamifajta viszonyulást keresni, amely értő módon alkalmazza a megidézett tradíciót, és egyszersmind előre mutat, az irodalmi megszólalás, vagy adott esetben a tudományos és ismeretterjesztő célkitűzések vonatkozásában egyaránt.

A Madách-pályázat kapcsán főleg olyan tudományosan elkészített munkákat, vagy eredeti gondolatmenetet feltételező, ezzel bíró esszéket kerestünk, amelyekben jelen van egy sajátos, olykor provokatív kérdésfelvetés, amely termékenyen lép diskurzusba az eddigi kutatásokkal, a témára vonatkozó elképzelésekkel, és hordozza a lehetőséget, hogy majdan előre is mozdítja azokat. A díjazott munkákat stílárís és nyelvi egység, pontos szerkesztettség jellemzi, szerzőjük magas szintű felkészültségéről adnak számot. Cserjés Katalin tanulmánya, amelyet a bizottság első díjjal jutalmazott, egy kompozicionális kérdésfelvetést helyez a középpontba: *Az ember tragédiájának* felépítését, komplex filozófiai téziseket felvonultató gondolatmenetét vizsgálja a legrövidebb szín kontextusában, azt tekintve kiindulópontként. Ez a termékeny felvetés és olvasási stratégia igen érdekes, figyelemre méltó eredményre vezet. Varga Emőke a *Tragédia* illusztrációs hagyományaihoz szól hozzá, egy illusztrációsorozat narratív, retorikai, vizuális, mediális elemzésével. A munka hiánypótlónak mondható, hiszen a mű szövege számos dramatikus és képi megformálás lehetőségét hordozza, ahol minden illusztráció egy interpretáció, ahol eszköz és stílus, megjelenítés és elhallgatás jelentőséggel bír, és amelyeket a Madách-kutatás még nem tárt fel teljes mértékben. Lövetei Lázár László egyéni hangvételű, szellemes esszéje, amelynek címe, „*Költő*” volt-e Arany János?, a provokatív kérdésfelvetést követően érzékeny megállapításokkal, sziporkázó gondolatmenettel fejt ki tárgyát, munkáját harmadik díjjal értékeltük. Salgótarján különdíjasa Vincze Dániel, aki dolgozatában Pyrker János László munkásságával foglalkozik meglehetősen alaposan.

A Mikszáth-pályázatnál olyan műveket kerestünk, amelyek az említett tradícióval valamifajta kontinuitást tudnak felmutatni, és amelyeket egyidejűleg egy potens, izgalmas prózanyelv, koherens, arányos kompozíció jellemez. A díjazott írások – legyen szó líráról vagy epikáról – újragondolják a klasszikus formák, témák, filozófiák újraélesztését célzó kifejezőmód lehetőségeit, és egyfajta összhangot teremtenek meg az alkalmazott költői képek, retorikai fordulatok, valamint a – jó értelemben vett – vidék és egyén viszonyának jellegzetes, akár öniróniától sem mentes tematizálása között. Ez több esetben sikerült. Halmi Tamás első díjas, *Tizenkét séta* című novellaciklusa a séta filozófiai dimenzióját eleveníti fel, ahol a pontos szerkesztettségű, eredeti gondolatmenetet és nyelvi leleményt, stílárís érzékenységet tükröző szövegek egy feszes egységgé, kompozícióvá állnak össze. Csehy Zoltán *Orpheusz (Szimphonikus variáció Vergilius negyedik eclogájára)* című versével második helyezést ért el. A versszerveződést a klasszikus poétikai eljárások alkalmazásának és megújításának kettős, ellentétes irányú folyamata jellemzi, ahol a retorikai, ritmikai és poétikai alakzatok rendkívül pontosan illeszkednek, egy iróniától sem mentes eleven versbeszédben. A harmadik helyezett Kupcsulik Ágnes versciklusa friss, újszerű megszólalás, amely a kortárs lírai beszéd kontextusában is egyedi, izgalmas nyelvi megoldásokat, a női látásmód közvetítésének érzékeny

képességét, a kompozícióhoz való reflexív viszonyt jelzi, ezért harmadik díjjal jutalmaztuk. Balassagyarmat Város Különdíját Szávai Attila nyerte el, aki a vidékről való prózai beszéd hagyományát sajátos motívumrendszer alkalmazásával és az ironia, az abszurd lehetőségeinek maradéktalan kiaknázásával újítja meg.

A nyertes munkák hamarosan olvashatóak lesznek a folyóirat hasábjain, és minden bizonnyal annak idején önmagukért beszélnek majd, hasonlóan azokhoz a művekhez, amelyeket ezúttal nem tudunk jutalmazni, ám mindenképp az olvasó elé kívánkoznak, és remélem, a folyóiratbeli közlésük valamit kárpótolni fog. Addig ez a pár sor helyettesíti a képet, hangot, videót azoknak, akik nem láthatták, hallhatták a díjátadást, nem tudtak részt venni rajta úgy, de a pályázatokkal, jelenlétükkel mindenképp felett...

Így.

Köszönjük!

